

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

Кафедра хореографії і танцювальних видів спорту

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-
практичної конференції
«Хореографічна термінологія:
виклики сучасності»

12 листопада 2025 року

Київ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
Кафедра хореографії і танцювальних видів спорту

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
«Хореографічна термінологія: виклики сучасності»

12 листопада 2025 року

Київ 2025

Редакційна колегія:

Соронович Ігор Михайлович Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, майстер спорту України міжнародного класу, суддя міжнародної категорії WDC, завідувач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, керівник Всеукраїнської ради спортивних танців, керівник Асоціації спортивних танців м. Києва

Козинко Лілія Леонідівна Кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України

Хом'яченко Олеся Олександрівна Доктор філософії з фізичної культури і спорту, старший викладач кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України

ББК 75.151.2

УДК 792.8

Хор 79

Хореографічна термінологія: виклики сучасності: Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 12 листопада 2025 р. [Електронний ресурс]. – К., 2025. – 145 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна термінологія: виклики сучасності», проведеною кафедрою хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України 12 листопада 2025 р. До збірника увійшли тези учасників конференції у авторській редакції.

Затверджено на засіданні кафедри хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України протокол № 7 від 23 грудня 2025 р.

© Автори статей

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Хореографічна термінологія: між традицією та сучасністю**Чепалов Олександр Іванович**

Проблеми узгодження дефініцій на теренах хореології..... 5

Сосіна Валентина Юрївна

Термінологія в спорті і хореографії: особливості та значення..... 8

Плахотнюк Олександр Анатолійович

Проблематика українського термінологічного словника хореографічного мистецтва: подолання наслідків зросійщення та знищення української культури імперськими впливами..... 12

Білаш Ольга Сергіївна

Хореографічна термінологія між традицією і глобалізацією: французька, англійська та українська системи у професійній підготовці здобувачів освіти..... 17

Кузик Олег Євгенович

Антологія хореографічної культури: етапи розвитку та класифікація танцю..... 22

Щур Людмила Богданівна

Хореографічний термін як носій культурної пам'яті..... 30

Козинко Лілія Леонідівна

Питання термінологічного визначення «перформативних мистецтв» у сучасних реаліях створення стандартів вищої освіти..... 33

Рубан Віктор Васильович

Танцплан для гармонізації взаємодії у хореографічній освіті: міжнародний та український досвід..... 39

Вероніка Зінченко-Гоцуляк

Музикознавчі аспекти інтерпретації поняття «сучасний український балет»..... 44

Солонинка Тетяна Василівна

Термінологія українського автентичного та народно-сценічного танцю: точки перетину та спільні елементи..... 47

Вельган Лілія Петрівна

Слово і рух: взаємодія терміна та хореографічного жесту у сценічній практиці..... 49

Верховенко Ольга Анатоліївна

Напрями реформування розвитку хореографічного мистецтва в Україні в умовах сучасних інтеграційних процесів..... 52

Скиба Юлія Юрївна

Співвідношення понять «перформанс» і «перформативне мистецтво» в контексті сучасних художніх практик..... 58

СЕКЦІЯ 2. Дослідження молодих науковців**Стоколоса Олена, Маркевич Лариса**

Семантичне поле мистецтва балетмейстера: взаємодія термінів у системі хореографічних дисциплін..... 62

СЛОВО І РУХ: ВЗАЄМОДІЯ ТЕРМІНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНОГО ЖЕСТУ У СЦЕНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Вельган Лілія Петрівна

заслужений працівник культури України,

асистент кафедри музикознавства

та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету

ім. Володимира Гнатюка,

м. Тернопіль, Україна

Хореографічне мистецтво є унікальною системою невербальної комунікації, у якій рух постає не лише як засіб вираження, а як носій значення, змісту, художнього смислу. У цьому контексті хореографічна термінологія набуває особливого статусу – вона виступає посередником між словесним та пластичним вираженням, між мовою фахівців і художнім образом, між поняттям і жестом. Проте в українському науковому дискурсі проблема взаємодії терміна та руху у сценічній практиці досі залишається недостатньо дослідженою, що визначає актуальність запропонованої теми.

У хореографічній науці термінологія традиційно розглядається як система назв рухів, поз, комбінацій, жанрів і видів танцю. Проте сучасні культурологічні тенденції, орієнтовані на міждисциплінарність, дозволяють осмислювати термін і як культурний знак, що має власну семантику та здатен впливати на творчу інтерпретацію. Саме тому аналіз взаємозв'язку між словом і рухом виходить за межі лінгвістики, охоплюючи психологічні, педагогічні, семіотичні та мистецтвознавчі аспекти.

Наукові дослідження останніх років (Л. Козинко, Л. Косаковської, Р. Фондери та ін.) засвідчують зростання інтересу до семантики хореографічної мови. Водночас спостерігається потреба у переосмисленні способів передачі хореографічних понять у сценічному просторі. Термін у цьому сенсі є не лише технічним позначенням руху, а своєрідною «формулою дії», яка визначає внутрішню логіку пластичного висловлювання. Наприклад, поняття *па*, *пліє*,

турне, атітюд або *гопак* уже не сприймаються як механічні позначення рухів – вони є кодами певних традицій, естетичних принципів і стилістичних ознак.

Метою даного дослідження є виявлення особливостей взаємодії вербального терміна та хореографічного жесту у сценічній практиці, а також визначення ролі терміна як інтерпретаційного інструмента у процесі створення сценічного образу. Для досягнення поставленої мети використано методи порівняльно-аналітичного аналізу, семіотичного підходу, спостереження за постановками сучасних українських театрів танцю.

Аналіз показав, що термін у практиці сучасного хореографа має багатопланову структуру. На першому рівні він функціонує як професійний знак – фіксована одиниця технічної системи рухів. На другому – як смисловий орієнтир, який допомагає виконавцеві зрозуміти емоційний стан або характер персонажа. Нарешті, на третьому рівні – як художній символ, що набуває метафоричного змісту у сценічному контексті.

У процесі постановки хореограф використовує терміни не лише як інструкції, а як *пускові імпульси для тілесного переживання*. Наприклад, інтерпретація терміна «аджітаж» (від франц. *agitation* – «збудження») у сучасному танці може реалізуватися через динамічний, хаотичний рух, який передає внутрішній стан героя. У цьому випадку вербальне слово стає семантичним джерелом руху, тобто термін і жест зливаються в єдину образну систему.

Порівняння сценічних практик класичного балету та сучасного танцю показує різницю у функціонуванні терміна. У класичному балеті термін є фіксованим елементом традиції – він означає усталений рух, який підлягає строгим канонам виконання. У *contemporary dance*, навпаки, термін нерідко перетворюється на гнучку метафору, що задає лише напрям пошуку: поняття *release*, *flow*, *center* або *gravity* стають не технічними, а концептуальними орієнтирами. Таким чином, термінологічна система сучасного танцю є відкритою, варіативною, інтерпретаційною, що свідчить про перехід від нормативного до семіотичного підходу.

Важливим є також педагогічний аспект взаємодії терміна і жесту. У процесі навчання майбутніх хореографів словесне пояснення руху відіграє роль інструмента

усвідомлення пластичного матеріалу. Викладач, добираючи термінологію, фактично формує у студента мову мислення рухом. Якщо термін сприймається не лише як слово, а як стимул до дії, навчання стає глибшим і твореннєвішим. Тому в сучасних методиках дедалі частіше застосовуються інтерпретаційні підходи, коли студент має самостійно знайти тілесний еквівалент поняття.

У сценічній практиці взаємодія терміна і руху набуває синтетичного характеру. Хореограф, створюючи виставу, може свідомо відмовитися від усталених назв рухів, замінюючи їх власними символами або вербальними формулами. Так, у постановках Радю Поклітару використовуються нові словесно-пластичні коди, які народжуються безпосередньо під час репетиційного процесу. Термін тут стає живим процесом творення, а не застиглою категорією.

Результати дослідження дозволяють зробити кілька узагальнень. По-перше, хореографічний термін не може розглядатися поза контекстом сценічного виконання – він завжди набуває нового змісту залежно від естетики постановки. По-друге, сучасна сцена демонструє тенденцію до *розширення семантичних меж терміна*, коли слово стає метафорою, а рух – способом її тлумачення. По-третє, взаємодія слова і руху створює унікальний художній феномен – тілесно-вербальний текст, що поєднує властивості лінгвістичної й пластичної систем.

Отже, термін і жест у сучасній хореографії постають як взаємозалежні категорії, що формують єдиний семантичний простір сценічного мистецтва. Слово у хореографічному процесі перестає бути лише інструкцією, воно стає частиною художнього мислення, засобом комунікації між митцем і глядачем, між культурними традиціями минулого і сучасністю. Подальші дослідження цієї проблематики варто спрямувати на створення електронних мультимедійних словників, які об'єднують як візуальний, так і текстовий рівні опису термінів, а також на розроблення методик формування термінологічного мислення у студентів-хореографів.

Список використаних джерел

1. Козинко Л. Термінологія українського народного танцю в дослідженнях В. Верховинця, В. Авраменка та А. Гуменюка. *Танцювальні студії*. 2023. Т. 6, № 2. С. 145-154. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ds_2023_6_2_7

2. Косаковська Л. П. Поліаспектність прояву традиційних танцювальних рухів у культурно-мистецькому просторі України. *Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі* : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. С. 9–11.

3. Фондера Р. В. Народний танець як мова національного самовираження: сценічна адаптація етнокультурного змісту. *Особливості роботи хореографа в сучасному соціокультурному просторі* : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 05–06 червня 2025 р.). Київ : НАКККиМ, 2025. С. 57–60.

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Верховенко Ольга Анатоліївна
*кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри хореографії і
танцювальних видів спорту*

*Національного університету фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

<https://orcid.org/0000-0001-5063-3306>

На сучасному етапі розвитку українського суспільства особливо актуальним є питання якості освіти, пошуку нового змісту, форм, методів і засобів навчання та виховання молоді. Сьогодні особистість, її знання, інтелект, компетентність, духовність, культура є найвищою цінністю суспільства, яке прагне посісти чільне місце серед цивілізованих країн ХХІ століття. Глобалізований світ з його високим динамізмом змін та спрямованістю на відродження національних традицій висуває нові вимоги до реформування вищої мистецько-педагогічної освіти в Україні, яка б забезпечувала розробку та впровадження інноваційних стратегій розвитку індивідуальності, творчої активності, самостійності та становлення професійної компетентності майбутніх учителів хореографії [2, с. 61].

Сучасні інтеграційні процеси, розширення інформаційного простору нав'язують молоді світогляд, що руйнує процес духовного становлення і